

NÕUDED PANKROTIMENETLUSES

Analüüsitavad sätted pankrotiseadusest §§ 93-107

Koostaja: Toomas Saarma

Esmalt annab töö teostaja ülevaate analüüs-kontseptsiooni teostamiseks läbitöötatud materjalidest ja lähteülesandest, läbi on viidud õigusvõrdlev maksejõuetusõiguse regulatsioonide analüüs. Analüüsiobjektideks olid Eesti, Saksa ja Soome pankrotiseadused ning Euroopa Liidu määrus 2015/848 maksejõuetusmenetluse kohta. Allikatele tuginedes on töötatud välja käesolev analüüs-kontseptsioon, milles teen oma ettepanekud pankrotiseaduse 5. peatüki teksti muutmise kohta ja teen ettepanekud kehtiva regulatsiooni muutmiseks. Seejärel seletan lahti lahendatava probleemi, esitan õigusvõrdleva analüüsi tulemuse (tabelina), tutvustan õiguslike valikuid ühisosa ja eriosade kaudu ning esitan eelistatava valiku koos põhjendustega.

1. Allikad

1. Study on a new approach to business failure and insolvency. Comparative legal analysis of the Member States' relevant provisions and practices. Tender No. JUST/2014/JCOO/PR/CIVI/0075 (lk-d 112-136, 183-305)
2. Komisjoni 12.03.2014 soovitus äritegevuse ebaõnnestumist ja maksejõuetust käsitleva uue lähenemisviisi kohta C(2014) 1500 final)
3. Gottwald. Insolvenzrechts-Hanbuch. Verlag C.H. Beck München 2010
4. Uhlenbruck. Insolvenzordnung Kommentar. 12. Auflage. Verlag Franz Vahlen München 2003
5. Risto Koulu, Erkki Havansi, Emilia Korkea-Aho, Heidi Lindfors, Johanna Niemi. Insolvenssioikeus. 2011
6. Mikko Könkköla, Tuula Linna. Konkursioikeus. Talentum Helsinki 2013
7. Ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekt (2014).
8. Nõukogu määrus (EÜ) nr 1346/2000, 29. mai 2000, maksejõuetusmenetluse kohta (EÜT L 160 30/60/2000 lk 1–18).
9. Euroopa parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2015/848, 20. mai 2015, maksejõuetusmenetluse kohta (uuesti sõnastatud) (ELT L 141, 5.6.2015, lk 19–72), ka ettepanekut määruse nr 1346/2000 muutmiseks (COM/2012/0744 final) Komisjoni aruannet ja mõjuhinnangu kommenteeritud kokkuvõtet.
10. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2008/94/EÜ, 22. oktoober 2008, töötajate kaitse kohta tööandja maksejõuetuse korral (ELT L 283, 28.10.2008, lk 36–42); ka direktiivi ettepanekut, analüüsi direktiivi kohaldamise kohta ning uuringut ja liikmesriikide ülevaateid.
11. Euroopa Parlamendi 15. novembri 2011. aasta resolutsioon soovitustega komisjonile maksejõuetusmenetluse kohta ELi äriühinguõiguse kontekstis (2011/2006(INI)), raport ja arvamused.
12. Komisjoni 12.03.2014 soovitus äritegevuse ebaõnnestumist ja maksejõuetust käsitleva uue lähenemisviisi kohta C(2014) 1500 final; Komisjoni teatis, mõjuhinnangu kommenteeritud kokkuvõte, mõjuhinnang
13. Printsiibid „EU Cross-Border Insolvency Court-to-Court Cooperation Principles” ja juhised “II EU Guidelines for Court-to-Court Communications in Cross-Border Insolvency Cases”.
14. Maailmapanga printsiibid ja juhised tõhusa maksejõuetuse ja võlausaldajat kaitse süsteemideks aastast 2001, 2005. aasta muudetud versioon, 2011. aasta muudetud versioon ja 2015. aasta muudetud versioon; raport füüsiliste isikute maksejõuetuse kohta.

15. United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) maksejõuetusõiguse õigusloome juhised esimene ja teine osa 2005. aastast (lk-d 1-7, 9-14, 67-74, 155, 190-205, 207, 249-279, 281-285), kolmas osa 2012. aastast (lk-d 1-113) ja neljas osa 2013. aastast (lk-d 1-32), piiriülese maksejõuetuse mudelseadus (1997) ja rakendamisjuhised (2013) (lk-d 1-112) ning juhised kohtunikele (2011) ning praktiline juhised piiriüleseks koostööks (2009).
16. Rahvusvahelise Valuutafondi (*International Monetary Fund (IMF)*) raport „Orderly & Effective Insolvency Procedures“.
17. Euroopa Rekonstruktsiooni- ja Arengupanga (*European Bank for Reconstruction and Development (EBRD)*) printsiibid “EBRD Insolvency Office Holder Principles”.
18. EBRD raport Assessment of Insolvency Office Holders, koos ülevaadete ja hinnangutega.
19. Draft “INSOL Europe Statement of Principles and Guidelines for Insolvency Office Holders in Europe” (2014), kohandatud 2015.a ning juhised “Prospective principles for coordination of multinational corporate group insolvencies”.
20. Kavand “Nordic-Baltic Recommendations on Insolvency Law” (Põhjamaade-Balti maksejõuetuse võrgustik koost) (2015). (lk-d 30-35, 42)
21. Maailma konkurentsivõime edetabel 2014-2015, Maailma Konkurentsivõime raport 2014–2015 ja ülevaade Eesti konkurentsivõime indeksi kohta.
22. Maailmapanga äriedetabel „Doing business 2016“, 2015.a juuni seisul põhinevat raportit.
23. *Op cit* Eesti ettevõtluse kasvustrateegia 2014–2020, punkt 7 tegevussuunad ja alaeasmärgid, konkurentsipositsioon.

2. Lahendatava probleemi kirjeldus

Analüüsi etapi üldeesmärgiks oli põhjalikult, sisuliselt ja süsteemselt analüüsida nõuete esitamise ja kaitsmise regulatsiooni pankrotimenetluses, eelkõige nende regulatsioonide otstarbekust, õigusselgust ja vastavust praktika vajadustele, ning teha vajadusel ettepanekud kehtiva õiguse muutmiseks. Välja pakutakse terviklik, süsteemne ja õigusselge lahendus nõuete käsitlemise kohta pankrotimenetluses, ka regulatsioonide lihtsustamise, ajakohastamise ning ühtlustamise viisid. Muuhulgas puudutakse lähteülesandest tulenevaid teemasid ning vastatakse järgmistele küsimustele.

1. Nõuete esitamine

- 1.1. Nõuetest teatamise tähtaeg - kui võlausaldaja on pankrotiavalduses oma nõuet põhjendanud ja tõendanud, kas sellisel juhul on vajalik tal pankrotimenetluses uuesti nõue esitada või võiks pankrotiavalduse esitamisega lugeda tema nõude esitatuks.
- 1.2. Nõudeavaldus – kas tuleks kehtestada nõudeavalduse vorm, mh kas oleks vajalik täpsustada, milline teave peab sisalduma nõudeavalduses.
- 1.3. Nõuded solidaarvõlgniku pankroti puhul
- 1.4. Nõuded äriühingu kohustuste eest isiklikult vastutava osaniku vastu
- 1.5. Tingimuslikust tehingust või kõrvaltingimusega haldusaktist tulenevad nõuded – kuidas tuleks esitada ja arvesse võtta selliseid nõudeid, mille üle kohtus vaidlus kestab ning kuidas tuleks käsitleda tulevikus tekkivaid nõudeid, sh millises ulatuses neid arvesse võtta tuleks, seda enam, kui ei ole teada, kaua selliseid nõudeid täita tuleb.
- 1.6. Nõuete tasaarvestus - kas võimalik on tasaarvestada võlausaldaja nõue sellise võlgniku nõudega, mis tekib pankrotimenetluse ajal, nt olukorras, kus võlausaldaja on omandanud pankrotivarast võlgnikule kuuluva vara. Kas sellisel juhul ei võiks võlausaldaja saada tasaarvestada võlausaldajale jaotise alusel väljamaksmisele kuuluva rahasumma võlgniku nõudega võlausaldaja vastu vara ostuhinna tasumiseks kattuvast osast sarnaselt

täitemenetlusele (vt TMS § 93 lg 4), mis saab sellisel juhul võlausaldaja positsioonist pankrotimenetluses, sh milline mõju on tasaarvestusel võlausaldajale määratud häälele.

2. Nõuete kaitsmine

- 2.1. Nõuete kaitsmise koosolek – kuidas oleks võimalik muuta senist nõuete vaidlustamise korda efektiivsemaks.
- 2.2. Nõuete kontrollimine ja vastuväidete esitamine enne nõuete kaitsmise koosolekut - kas jätta nõuete kontroll kohtu ja halduri pädevusse ning välistada nõuete põhjendamatu vaidlustamine.
- 2.3. Nõuete esitamise tähtaja ennistamine
- 2.4. Nõuete kaitsmise kord – milliseid otsuseid tuleks lugeda pankrotimenetluses automaatselt kaitstuks.
- 2.5. Võlgniku vastuväide - PankrS § 103 lõige 2 reguleerib vastuväitest loobumise tagajärgi vaid olukorras, kus võlausaldaja või haldur vastuväitest loobub, kuid mitte seda, kui esitatud vastuväitest loobub võlgnik.
- 2.6. Nõude tunnustamise toime
- 2.7. Vaidlus nõuete tunnustamise üle – kas senise hagimenetluse asemel võiks nõuete kaitsmise menetlus toimuda hagita menetluses; nõuete vaidlustamisega seotud kulude kandmise analüüsi, sh kas riik võiks nõuete kaitsmisele ette näha nt riigilõivu soodustused; avalik-õiguslike nõuete tunnustamise probleematikat.
- 2.8. Tunnustamisnõude sisu

3. Õigusvõrdlev analüüs

Olen analüüsinud ja koostanud võrdleva tabeli Eesti, Saksa ja Soome pankrotiseadusest, samuti on kajastatud tabelis alates 26.06.2017 kehtima hakanud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust. Selgitan, et tabelis on nähtavad pankrotiseaduse ja määruse sättes (paragrahvid ja artiklid) Eesti, , Saksa ja Soome pankrotseadusest ning EL määrusest. Saksa puhul on sissekantud kommentaare-selgitusi ka pankrotiseaduse kommenteeritud väljaandest.¹

4. Õiguslikud valikud

Võttes muuhulgas arvesse lähteülesandes väljatoodud teemasid ja küsimusi (II ptk), olen jõudnud kahe lahenduseni. Mõlema lahenduse ühisosaks on järgmised põhimõtted-käsitlused:

- 4.1. nõuete esitamise ja vaidluste pidamise tähtaegade lühendamine (ehk menetlust kiirendavaid lahendused), paindlikum määramine võttes arvesse menetluse iseloomu, teadaolevate võlausaldajate arvu ja nõuete summasid.
- 4.2. Nõudeavaldus tuleb esitada kõigil võlausaldajatel, ka pankrotiavalduse esitanud isikul.
- 4.3. (pahatahtlike) võlausaldajate omavahelistele nõuetele vastuväidete esitamise võimaluste piiramine, sh muuta kohustuslikuks põhjendatud vastuväidete esitamine, ja vaidluste pidamise võimaluste vähendamine;

---

¹ Autori märkus: Kuna tegemist on väga mahuka tabeliga, on töö teostajal võimalik esitada vajadusel eraldiseisvad dokumendid tabelisse kantud riikide seaduste ja määruse kohta. Vastavast vajadusest palun eraldi teatada, misjärel asun dokumente vastavalt koostama.

- 4.4. edasikaebamiskorra muutmine ja lühendamine – nõuete kaitsmise menetluse viimine hagi menetluses hagita menetlusse.
- 4.5. kaitsmiseta tunnustatud nõuete nimekirja aluseks võtta aluseks täitemenetluse seadustiku § 2, milles on loetletud kõik täitedokumendid, mis oleks ka automaatselt kaitsmiseta tunnustatud nõuded. Vahekohtuotsustega seonduvalt muuta korda selliselt, et tuleb läbida Eesti kohtu poolt otsuse tunnustamine.
- 4.6. erinõuetega (nagu asjaõigus-, keskkonna-, kindlustus-, merinõuded ja –võlad, tagatisefondi väljamaksed krediidiasutuse pankrotimenetluses, jne) seonduva regulatsiooni ühtlustamine ja seaduse täiendamine (UNCITRALi, EL määruse ja *Nordic-Baltic Recommendations on Insolvency Law* eeskujul);
- 4.7. IT-lahenduste ja võimaluste suurem ärakasutamine menetluse läbiviimisel eelkõige võlausaldajatele, võlgniku teabe kättesaamise võimaluste laiendamiseks (menetlusega seotud isikule tagatakse ligipääs seadusest tulenevalt kättesaadavatele dokumentidele). Tuleb muuta määrust Pankrotihalduri toimikule ja pankrotimenetluses koostatavatele dokumentidele esitatavad nõuded, millest tuleneb, milliseid dokumente tuleb halduril toimikus hoida. Teabe talletamisest ei tohiks saada halduri täiesti iseseisvalt aeganõudev menetluse osa, vaid paberikandjal ja elektrooniliselt peab olema kättesaadav minimaalselt vajalik. Iga e-kirja arhiveerimine ei ole otstarbekas. Oluline on hoiustada menetluslikult tähtsust omavad dokumendid, eelkõige pankrotiseaduse alusel koostatavad dokumendid.
- 4.8. Avalik-õiguslike nõuete puhul reguleerida nõuete vaidlustamine lähtuvalt võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõttest, seda tuleb teha nii horisontaalselt kui vertikaalselt. Võlausaldajad peavad saama nõuded ühte moodi käsitletud, sh kaitstud, tunnustatud, ei ole põhjendatud, et ühe võlausaldaja suhtes tuleks viia menetlus läbi tsiviilkohtus ja teise suhtes halduskohtus, eriti veel kui tegemist ei ole sarnaste kohtusüsteemi, menetluse ega põhimõtetega, mida ei saa eeldada vastuväite esitanud võlausaldajatelt ja võlgnikult. Taolise erikorra lubamine soodustab pankrotimenetluses suuremat segadust ja menetluse venimist. Vastuväite mitte esitamine on kui võlausaldajate kokkulepe nõuet tunnustada. Corki Komitee soovitusel lähtuvalt ei tohi kohelda võlausaldajaid erinevalt, seega tuleb ka avalik-õiguslike nõuete tunnustamine (ka kohtuvaidluse korral) viia läbi tsiviilmenetluse korras, mitte haldusmenetluses. Selliselt on tagatud muuhulgas ka õigusselge ja kiire nõuete kaitsmise, vaidlustamise ja tunnustamise protsess pankrotimenetluses.
- 4.9. Jaotusettepanek on tehniline dokument. Kui nõuded vaidlustatakse, siis on tingimuslikult kantud ka nimekirja. Kui nõue jääb tunnustamata, siis jagatakse võlausaldajale broneeritud raha teiste vahel.
- 4.10. Teha nõudeavalduse vorm (näidised lisatud)
- 4.11. Defineerida seaduses, mis on nõudeavaldus - nõudeavalduseks loetakse nõude tekst kui ka nõuet tõendavad dokumendid tervikuna. (RK lahend 3-2-1-8-15, p 12)
- 4.12. Halduri vastuväite esitamine tuleb määratleda üldise hoolsuskohustusena. ?
- 4.13. Lisada PankrS § 103 lõigesse 2 (vastuväitest loobumise tagajärje reguleerimiseks ka võlgniku puhul) sättesse termin „võlgnik“.
- 4.14. Nõuete kaitsmise koosoleku(d) jäävad ära, kiirendamaks kohtuvälist menetlust. Kohtul säilib võimalus hagita menetluse raames (jaotusettepanekut/ tunnustatud nõuete ja jaotiste nimekirja kinnitades) kuulata pankrotimenetluse menetlusosalisi ära. Kohtuvaidlustega seotud kulude kandmise süsteemi ei ole töö teostaja hinnangul vaja muuta. Kohus kinnitab jaotusettepaneku/ tunnustatud nõuete ja jaotiste nimekirja kohtumäärusega, mille vaidlustamisel kuulub tasumisele riigilõiv 50 eurot. Juhul, kui nõude tunnustamise vaidlus jõuab hagimenetlusse, kuulub hagilt tasumisele (ka kehtiva korra järgi) riigilõiv 300 eurot.
- 4.15. Võlausaldajate teavituskohustus kasvab haldurile oluliselt – kohustuse täitmist lihtsustab halduri e-toimiku pidamine. EL määruse alusel tuleb välismaalastele informatsiooni eraldi saata, mistõttu ei piisa enam vaid AT-s teate avaldamisest ega e-toimikusse dokumendi üleslaadimisest. Välismaalastest võlausaldajaid tuleb teated-dokumendid edastada.
- 4.16. Asjaõiguslikud pandiõiguse realiseerimise nõuded tuleb jätta pankrotimenetlusest kõrvale. Võlausaldaja võib anda õiguse tagatise realiseerimiseks pankrotihaldurile. Juhul, kui on

- seatud koormatis ebaseaduslikult või seadust rikkudes, säilib halduri õigus kokkulepet tagasivõitmise korras tühistada.
- 4.17. Tagatud nõuete esitamine ja osalemine menetluses – ettepanek anda võlausaldajale õigus otsustada, kas astub menetlusse või mitte. Nõudeavalduse esitamise õigus säilib kuni jaotusettepaneku/ tunnustatud nõuete ja jaotiste nimekirja kinnitamiseni.
- 4.18. Sätestada pankrotiseaduses, et pankrotimenetluses juba tunnustatud nõude aluseks oleva lepingu/ tehingu võib tagasi võita.
- 4.19. Enne pankroti väljakuulutamist alanud kohtuvaidluste osas menetlusliku selguse ja kiirema menetlemise huvides süsteemi ühtlustamine – kohtumenetlus (hagimenetlus) lõppeb, võlausaldaja esitab nõude menetlusse, haldur tugineb nt kohtumenetluses esitatud võimalikele seisukohtadele vastuväite esitamisel, (lahendus nr 1 korral menetlus jätkuks, juhul kui vastuväite esitab kolmas isik, kes ei olnud kohtuvaidluses pooleks, liidetakse ta varasema menetluse pooleks) pankrotimenetluses järelevalvet teostav kohus lahendab nõude tunnustamisega seonduva vaidluse, keerulisemate vaidluste korral suunab kohus vaidluse hagimenetlusse. Ehk vaidlused tuleks peatada, kuni on selge, kas selle nõude osas vaidlus pankrotimenetluse jätkub või mitte (st kas nõudele esitada vastuväide või mitte). Kui vastuväide esitatakse, siis peatatud kohtumenetlus uuendatakse ja jätkatakse, vajadusel liitub menetlusega ka see isik, kes esitas vastuväite nõudele, kuid ei olnud peatatud kohtumenetluse pooleks. Kahe eraldiseisva kohtumenetluse pidamine ühe ja sama nõude tunnustamiseks ei ole põhjendatud.
- 4.20. Võlausaldajal ja võlgnikul peab säilima õigus tasaarvestuse teostamiseks võttes aluseks mh EL määruse artikli 9 lg 1 kohaselt *ei mõjuta maksejõuetusmenetluse algatamine võlausaldajate õigust nõuda oma nõuete ja võlgniku nõuete tasaarvestust, kui see on lubatud maksejõuetu võlgniku nõudele kohaldatava õigusega*. Artikli 9 lõige 2 sätestab, et *lõige 1 ei välista õigustoimingute tühisuse tuvastamise, tühistamise või kehtetuks tunnistamise hagisid, millele osutatakse artikli 7 lõike 2 punktis m (art 7 (2) m Menetluse algatanud riigi õiguses sätestatakse menetluse algatamise, läbiviimise ja lõpetamise tingimused. Eelkõige määratakse kõnealuses õiguses kindlaks: võlausaldajaid tervikuna kahjustavate õigustoimingute tühisust, tühistamist või kehtetust käsitlevad sätted*.
- 4.21. Tasaarvestus sellise võlgniku nõudega, mis tekib pankrotimenetluse ajal, peaks olema lubatud pandiga tagatud võlausaldajal, sarnaselt täitemenetluse seadustikule (§ 93 lg 4). Hüpoteeqipidajal peab olema hüpoteeik seatud ostetud varale, mitte mistahes varale, ning ulatuses, millele võlausaldaja pretendeerib väljamakse tegemisel (kehtiva õiguse järgi süsteem maksimaalne kulude kandmise ulatus 15%, seega võiks olla põhjendatud tasaarvestuse teostamine 85% ulatuses). Pandiga tagamata võlausaldajal õigus (nt ostuhinna) tasaarvestamiseks puudub, kuna teada ei ole pankrotimenetluse kulud ega võlausaldaja poolt kandmisele kuuluvate kulude summa. Tasaarvestatud summa ulatuses loetakse võlausaldaja nõue täidetuks ning selles ulatuses puudub võlausaldajal õigus saada pankrotimenetluses hääli, küll aga võetakse pankrotimenetluse kulude arvestuste tegemisel arvesse võlausaldaja tunnustatud (enne tasaarvestuse teostamist olnud) nõue. Tasaarvestust ei saa teha sellisel pankrotimenetluse kulusid ei jääks võlausaldaja kanda.

Lahendus nr 1 osas on koostatud eraldi ülevaade menetluse etappide kaupa. Lahendus nr 1 on süsteemi radikaalne muutmine, millega muudetakse võlgniku, halduri, võlausaldaja ja kohtu rolli. See on Saksa ja Soome õiguse kombinatsioon, arvestades teatud määral saneerimisseadusest tulenevaid põhimõtteid, ning ka UNCITRAL ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 2015/848:

- Sarnaselt saneerimisseadusele hakkab pankrotihaldur pidama võlausaldajate nimekirja.
- Süsteemi kasutuselevõtul kasvab võlgniku menetlusest osavõtu kohustust oluliselt, võlgnikul tuleb anda teavet menetluse läbiviimiseks. Võlgniku vandega varade ja võlgade nimekirja kinnitamine tuleb muuta kohustuslikuks, ilmselt vajalik muuta ka kohustuse rikkumisega kaasnevaid tagajärgi (karistusi). Võlgnikul ei peaks olema vaid kaebeõigus, vaid ka kohustus menetlusest aktiivselt osa võtta. Enesesüstamise tuginevad võimalikud argumendid andmete mitteesitamiseks tuleks seadusega välistada.

- Nimekirja koostamise aeg seotakse võlausaldajate esimese üldkoosoleku ajaga. Võlausaldajate esimese üldkoosoleku jaoks peab nimekiri olema valmis (sarnaselt kehtivale seadusele) 3 - 5 päeva enne üldkoosolekut. Seeläbi on halduril kohustus ka nõudeid sisuliselt menetluse algusetapis kontrollida, mis läbi väheneks muuhulgas ka häälte vaidlused.
- Senine kahekuuline nõuete kogumise tähtaeg lühendada (mitte vähem 30 päeva), alternatiivselt võib anda kohtule õiguse tähtaega pikendada arvestades menetluse eripärasid (nt suurte menetluste puhul, kus võlausaldajaid on mitusada või enam välismaalased).
- Peale nõuete esitamise tähtaega esitab haldur võlausaldajate nimekirja kohtule kinnitamiseks. Kohtuvälist menetlust, nagu kehtivas seaduses, enam ei toimu. Haldur koostab võlausaldajate nimekirja võlgniku andmete alusel ja võlausaldajate poolt täiendavalt esitatud nõuete alusel.
- Nimekirjaga on võimalik kõigil menetlusosalistel tutvuda, ning sarnaselt kehtivale seadusele, esitada kirjalikult vastuväiteid, kuid vastuväite esitajal tuleb ka vastuväidet sisuliselt põhistada. Vastuväite saanud võlausaldajatele edastatakse esitatud vastuväited seisukoha esitamiseks.
- Haldur analüüsib nõuded ja vastuväited läbi, koostab tabeli, kannab sisse võimalikud halduri, võlgniku, võlausaldaja vastuväited ning enda seisukohad, ja esitab kogu paketi kohtule kinnitamiseks.
- Kohus vaatab halduri poolt esitatud nimekirja ja lisadokumendid hagita menetluses läbi (senine koosolekul nõuete kaitsmine kaotatakse) – vajadusel kuulab osapooli (haldur, võlgnik, vastuväite esitanud/saanud võlausaldaja) suuliselt ära - ning kinnitab määrusega tunnustatud nõuete nimekirja. Kui nõudeid ei vaidlustata, siis on võimalik teha lahend kirjalikus menetluses. Kohus teeb määruse sisu avalikuks AT kaudu.
- Maakohtu määruse peale on võimalik esitada määruskaebus Ringkonnakohtule (riigilõiv 50 eurot). Kaebelõigust Riigikohtusse pöördumiseks enam ei anta. Juhul, kui maakohus näeb, et vastuväite saanud võlausaldaja nõude tunnustamise menetlusega on tegemist keeruka menetlusega, antakse see üle hagimenetlusele. Hagimenetluse korral tuleb hagejal tasuda riigilõiv 300 eurot.

Lahenduse nr 1 puhul on kindlasti tähtaegu, mille osas tuleb jätta kohtule diskretsioon. Samas tuleks menetluse läbiviimisega seonduvaid tähtaegu lühendada selliselt, et see kannaks pankrotimenetluslikult eesmärki ning lüheneks nõuete esitamise ja vaidlustamisega kaasnev ajakulu halduri, võlgniku, võlausaldaja ja kohtu jaoks.

Lahendus nr 2 - kehtivat seadust ja süsteemi muudetakse üleval pool väljatoodud lahenduste ühisosa ulatuses. Eesmärk on muuta pankrotimenetlus efektiivsemaks ja kiiremaks, et väheneks pankrotimenetluse läbiviimist/ lõpetamist takistavate ebaoluliste ja aeganõudvate vaidluste menetlemine.

5. Eelistatav valik koos põhjendustega

Eelistatav valik on lahendus nr 1, kuna seeläbi on võimalik saavutada ka lähteülesandega seatud eesmärgid ning muuta pankrotiseadust sellisel, et:

- nõuete esitamise kord oleks praktika vajadustele vastav,
- nõuete esitamise tähtaeg oleks mõistlik ega pikendaks pankrotimenetlust,
- sõnastada, mis on nõudeavaldus, kehtestada nõudeavalduse vorm, sh mis teave peab olema kajastatud nõudeavalduses
- tasaarvestuse regulatsiooni EL määrusega 2015/848 vastavusse viimine
- tulevikus tekkivate nõuete ja nõuete, mille üle käib kohtuvaidlus, käsitlemine pankrotimenetluses
- nõuete kaitsmise korra efektiivsemaks muutmine, jättes nõuete kontrolli kohtu ja halduri pädevusse
- välistada nõuete põhjendamatu vaidlustamine
- millised nõuded tuleb lugeda automaatselt kaitstuks

- nõuete vaidlustamisega seonduvate kulude kandmine, kas riik võiks nõuete kaitsmisele näha ette nr riigilõivu või soodustused
- avalik-õiguslike nõuete tunnustamise, vaidlustamise ja regulatsiooni ühtlustamine teiste võlausaldajatega.

Pankroti väljakuulutamine

- ❖ Määruses määratakse muuhulgas nõuete esitamise tähtpäev, tähtaeg on pankroti väljakuulutamises mitte vähem kui 30 päeva.

Võlausaldajate üldkoosolekutega ja häälte arvuga seondavat käesolevas osas ei analüüsita.

Nõudeavalduse esitamine

- ❖ EL määruse kohaselt töötada välja nõudeavalduse vorm (võttes aluseks EL määruse nõuded).
- ❖ Nõudeavalduses peab olema kirjas nõude suurus, sisu ja alus; see, kas nõue on tagatud pandiga või mitte.
- ❖ Nõudeavalduses või selle lisas tuleb avada nõude kujunemine ja arvestused.
- ❖ Nõudeavalduses väljatoodud asjaolusid tuleb tõendada.
- ❖ Nõudeavaldus tuleb esitada eesti keeles, valuuta EUR.
- ❖ Nõudeavalduse esitamise tähtaeg on mitte vähem kui 30 päeva pankroti väljakuulutamises.
- ❖ Nõudeavaldused ja nõuet tõendavad dokumendid esitatakse pankrotihaldurile.
- ❖ Pankrotihaldur koostab ja peab võlausaldajate nimekirja.
- ❖ Juhul, kui nõudeavalduses ja/või selle lisades esineb ebatäpsusi või halduril tekib täiendavaid küsimusi, on halduril õigus nõuda võlausaldajalt täiendavaid dokumente. Puuduste kõrvaldamiseks/ täiendavate dokumentide esitamiseks tuleb anda võlausaldajale vähemalt 10 päeva.
- ❖ Võlausaldajal on õigus täiendada-täpsustada oma nõuet nõuete esitamise tähtaja jooksul.
- ❖ Kui nõuet ei esitata tähtaegselt, on võlausaldajal õigus esitada nõuet kuni jaotusettepaneku teate avaldamiseni Ametlikes Teadaannetes.
- ❖ Peale nõuete esitamise tähtaja esitatud nõude osas on võlausaldajal võimalik esitada nõude esitamise tähtaja ennistamise taotlus. Võlausaldaja esitatud taotluse osas esitab haldur kohtule kirjalike seisukoha. Kohus lahendab taotluse jaotusettepaneku kinnitamise määrusega Nõudeavalduse esitamisel peale nõuete esitamise tähtaja on põhjendatud määrata pankrotimenetluses tasu, mille tasumisel vaadatakse nõudeavaldus läbi ja viiakse läbi menetlustoiminguid sarnaselt õigeaegselt esitatud nõudega. Juhul, kui tasu ei maksta, nõuet läbi ei vaadata ega menetluses arvesse ei võeta. Tasu võiks olla 1% nõude summas, kuid mitte vähem kui 100 eurot ja mitte rohkem kui 5 000 eurot (võttes aluseks Soome seaduses sätestatud põhimõtted).
- ❖ Võlausaldaja nõue loetakse lõppenuks, kui võlausaldaja ei esita seda pankrotimenetluses. Ja võlausaldaja kaotab õiguse nõuda nõude täitmist.

Nõuete kaitsmine ja võlausaldajate nimekiri lõplik vormistamine

- ❖ Haldur koostab võlausaldajate lõpliku nimekirja, kuhu võib kanda haldur võlausaldaja ka ilma nõudeavaldust esitamata.
- ❖ Võlausaldajad kantakse võlausaldajate nimekirja menetluse kestel jooksvalt.
- ❖ Nõuete analüüs tuleb halduril viia läbi nõuete esitamise tähtajast kahe (2) kuu jooksul.
- ❖ Hiljemalt kolme (3) kuu jooksul nõuete esimisest tähtajast koostab haldur (analüüsi tulemusel) lõpliku võlausaldajate nimekirja, kuhu kantakse sisse võlausaldajate nimi, nõude esitamise kuupäev, nõude summa, rahuldamise järk ja halduri vastuväited nõude suuruse ja/või rahuldamise järgu osas koos õiguslike põhjendustega.
- ❖ Võlausaldajate nimekiri (see on jaotusettepaneku osa) tehakse halduri poolt avalikult kättesaadavaks, avaldades teate Ametlikes Teadaannetes.

- ❖ Välisriigis asuvatele võlausaldajatele edastatakse teave ka haldurile teatavaks tehtud e-posti / postiaadressil.
- ❖ Võlausaldajatel on võimalik esitada vastuväiteid võlausaldajate nimekirja kantud nõuete osas pankrotihalduri poolt määratud tähtaja, mitte vähem kui 15 päeva ja mitte rohkem kui kolm (3) kuud. Täpne tähtaeg määratakse AT teates arvestades menetluses esitatud nõudeid.
- ❖ Võlgnik ja võlausaldaja esitavad vastuväited pankrotihaldurile kirjalikult. Vastuväide peab olema õiguslikult põhjendatud.
- ❖ Kui võlausaldaja nõudele esitatakse kirjalik vastuväide, edastab haldur esitatud vastuväite võlausaldajale ja määrab tähtaja kirjaliku vastuse/selgituse esitamiseks.
- ❖ Pankrotihaldur täiendab võlausaldajate ja võlgniku poolt esitatud vastuväidetega võlausaldajate nimekirja.
- ❖ Halduril on aega kaks (2) kuud (arvestades vastuväiteid) andmete sisestamiseks ja jaotusettepaneku kootamiseks ja kohtule esitamiseks.
- ❖ Võlausaldajate nimekiri koos kõigi kirjalike vastuväidetega esitatakse kohtule kinnitamiseks jaotusettepanekuna. Kohus lahendab võlausaldajate nimekirja kantud vastuväited üheaegselt ühes kohtumääruses jaotusettepaneku kinnitamisel.

Jaotusettepanek

- ❖ Jaotusettepaneku kohta (sh võlausaldajate nimekiri) avaldatakse Ametlikes Teadaannetes ja tehakse kättesaadavaks võlgnikule ja võlausaldajatele elektrooniliselt ka halduri poolt peetava e-toimiku kaudu. Jaotusettepaneku kohta avaldatakse teade Ametlikes Teadaannetes.
- ❖ Kohus peaks jaotusettepaneku kinnitama 60 päeva jooksul. Jaotusettepaneku kinnitamise kohta avaldatakse teade Ametlikes Teadaannetes kohtu poolt.
- ❖ Jaotusettepanek on formaalne dokument, mille sisuks on vaid võlausaldajate nimekiri, kuhu on kantud võlausaldajate tunnustatud nõuded, rahuldamise järk, esitatud vastuväited ja jaotised. Senine § 143 alusel kirjapandav teave võiks ka sellises vormingus informatsiooni andmisena säilida.
- ❖ Kohus lahendab halduri esitatud taotluse võlausaldajate tunnustatud nõuete nimekirja kinnitamise hagita menetluses. Kohtu äranägemisel on võimalik kohtul kuulata osapooli ära. Samas, kui vastuväiteid ei esitata, saab kohus lahendada asja kirjalikus menetluses ega ole sunnitud osapooli kohtusaalis ära kuulama.
- ❖ Kohus lahendab jaotusettepaneku kinnitamisel nimekirja kantud vastuväited võlausaldajate nõuetele, ning kinnitab võlausaldajate tunnustatud nõuete nimekirja ja jaotised.
- ❖ Juhul, kui menetlusosaline ei nõustu kohtu seisukohtadega nõudele esitatud vastuväite lahendamisel, tuleb menetlusosalisel kohtumääruses vaidlustada ringkonnakohtus. Ringkonnakohus lahendab vaidluse lõplikult, määrust ei saa kaevata edasi Riigikohtusse.

Lisaks nõuete tunnustamise kiiremale menetlemisele tuleb seda teha ka pankrotimenetluse kulude kinnitamise puhul, kuna väljamaksete tegemiseks on vajalik pankrotimenetluses fikseerida pankrotimenetluse kulud, mille kandmisel võlausaldajad osalevad. Selleks peavad olema fikseeritud nii jaotised kui ka pankrotimenetluse kulud, vastasel juhul on võimalik teha väljamakseid vaid pandipidajast võlausaldajale, kelle pankrotimenetluse kulude kandmise proportsioon on sätestatud maksimaalses ulatuses seaduses (15%). Seega tuleb ka pankrotimenetluse kulude kinnitamise menetlust kiirendada ja hõlbustada. Samas ei pea pankrotimenetluse kulude kinnitamine olema soetud jaotusettepaneku (st jaotiste) kindlaksmääramisega.

Seega peab olema muudatuste tegemise mõtte olema pankrotimenetluse ülene, ning eesmärgiks peab olema saada nõuete tunnustamine, jaotusettepaneku kinnitamine ning pankrotimenetluse kulude kinnitamine kiiremaks, et pankrotivara müügi korral oleks võimalik alustada väljamakseid koheselt, ootamata pikkade nõude tunnustamise menetluste lõppemist ja siis pikki vaidlusi veel jaotusettepaneku kinnitamise üle.

